

Stanowisko Zespołu Ekspertów KEP ds. Bioetycznych wobec projektu zmiany ustaw o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyrobów medycznych

Złożony w Sejmie i skierowany do Komisji Zdrowia poselski projekt ustawy (druk sejmowy nr 1850) zakłada bezpłatny dostęp do środków antykoncepcyjnych, w tym także wkładek domacicznych, dla kobiet w wieku 18-25 lat. Świadczenie to miałyby być finansowane ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia. Projekt przewiduje również częściową refundację tych środków dla kobiet powyżej 25. roku życia. Proponowane zmiany dają także prawo do wystawiania refundowanych recept na te produkty wszystkim osobom wykonującym zawód medyczny uprawnionym na mocy ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej. Projekt budzi poważne zastrzeżenia Zespołu Ekspertów KEP ds. Bioetycznych. W opinii Zespołu proponowane zapisy są wysoce szkodliwe pod względem medycznym i społecznym, obnażając swój głęboko nieetyczny charakter.

Wymiar medyczny

Preparaty hormonalne należą do substancji o bardzo silnym i szerokim spectrum działania, które wykracza poza działanie antykoncepcyjne. Znajdują zastosowanie w leczeniu niektórych chorób, choć ich wykorzystanie terapeutyczne domaga się wzięcia pod uwagę ryzyka wystąpienia skutków ubocznych, niekiedy bardzo poważnych. Są stosowane także u dziewcząt w okresie ich pokwitania, rzekomo dla wyregulowania budzącego się do aktywności systemu hormonalnego młodej kobiety, dla poprawy cery, regulacji cyklu miesięcznego, uniknięcia dolegliwości bólowych związanych z rytmem płodności. Część z tych zastosowań może być uznana za działania terapeutyczne, ale nawet wówczas nie są to działania pozbawione skutków niepożądanych i ryzyka poważnych powikłań, niekiedy odsuniętych w czasie. Troska o zdrowie kobiet domaga się, by ewentualne lecznicze zastosowanie tych preparatów miało miejsce jedynie w sytuacji prawdziwej konieczności. Dlatego należy dążyć do wypracowania takich dróg terapii, które nie będą wymagały stosowania preparatów hormonalnych, nie tylko powodujących upośledzenie działania układu rozrodczego, ale też zwiększających zagrożenie innymi poważnymi komplikacjami zdrowotnymi, w tym układu krążenia¹, jak również zwiększonym ryzykiem zachorowania na nowotwór piersi² i szyjki macicy³. Na szczególną uwagę zasługuje

¹ Yonis H, Løkkegaard E, Kragholm K, Granger CB, Møller AL, Mørch LS, Torp-Pedersen C, Meaidi A. Stroke and myocardial infarction with contemporary hormonal contraception: real-world, nationwide, prospective cohort study. *BMJ*. 2025 Feb 12;388:e082801. doi: 10.1136/bmj-2024-082801.

² Mørch LS, Skovlund CW, Hannaford PC, Iversen L, Fielding S, Lidegaard Ø. Contemporary Hormonal Contraception and the Risk of Breast Cancer. *N Engl J Med*. 2017 Dec 7;377(23):2228-2239. doi: 10.1056/NEJMoa1700732.

³ Smith JS, Green J, Berrington de Gonzalez A, Appleby P, Peto J, Plummer M, Franceschi S, Beral V. Cervical cancer and use of hormonal contraceptives: a systematic review. *Lancet*. 2003 Apr 5;361(9364):1159-67. doi: 10.1016/s0140-6736(03)12949-2.

fakt, że nowotwór piersi to najczęściej występujący nowotwór złośliwy wśród Polek⁴. Ponadto, stosowanie hormonalnych środków antykoncepcyjnych wpływa na zdrowie psychiczne kobiet i może przyczynić się do rozwoju depresji lub pogorszenia jej objawów⁵.

Warto również podkreślić, że zastosowanie preparatów hormonalnych o działaniu antykoncepcyjnym jest szczególnie groźne dla kobiet w wieku największej płodności, a właśnie one miałyby być głównymi „beneficjentami” proponowanej ustawy. W sytuacji zwiększonego ryzyka wystąpienia udaru oraz niebezpiecznych powikłań zakrzepowych⁶ zdziwienie i sprzeciw budzi propozycja upoważnienia do przepisywania preparatów hormonalnych o działaniu antykoncepcyjnym osób, które wykonują zawód medyczny, a nie mają uprawnień ani kompetencji do przeprowadzenia koniecznych badań pacjentek, by wykluczyć przeciwwskazania do stosowania tych preparatów.

Należy przypomnieć, że ułatwiony dostęp do środków antykoncepcyjnych może prowadzić do ryzykownych zachowań seksualnych, wczesnej inicjacji seksualnej, zwiększenia ryzyka zakażenia chorobami przenoszonymi drogą płciową. Stwarza złudzenie, że możliwe jest podejmowanie aktywności płciowej z wykluczeniem jej skutków, a co za tym idzie – prowadzi do przerzucenia konsekwencji współżycia płciowego (a także stosowania antykoncepcji) na kobiety, rzekomo zwalniając z tej odpowiedzialności mężczyzn. Siłą rzeczy, przyzwolenie na promocję antykoncepcji jest w istocie dyskryminujące wobec kobiet, które stają się ofiarami postaw egoistycznych, zgubnych dla nich samych, jak i dla życia społecznego.

Wymiar społeczny

Promocja antykoncepcji w imię poprawy poziomu życia w rzeczywistości stwarza iluzję dobrobytu i wygody. Rodzicielstwo, ze swej natury wymagające wyrzeczenia, czasu, sił i środków finansowych, postrzegane jest jako rzeczywistość niepożądana. Efekty promowania takiego podejścia wykraczają poza kwestię niskiej dzietności; skutkują wykształceniem postaw egoistycznych wśród młodzieży i dorosłych, niszcząc więź społeczną, ducha wzajemnej odpowiedzialności, solidarności społecznej i patriotyzmu. Te skutki, choć dotyczą pojedynczych osób, prowadzą do ukształtowania u znaczącej ich grupy postawy egoistycznego nastawienia do życia, pociągając za sobą poważne konsekwencje społeczne w skali makro.

Szczególnie w ostatnich latach wiele osób i środowisk stara się uwrażliwić opinię społeczną na zagrożenie spadającego wskaźnika przyrostu naturalnego. Oficjalne dane statystyczne potwierdzają słuszność tych, którzy przed 30 i 20 laty

⁴ OECD/European Commission (2025), Krajowe profile dotyczące nowotworów: Polska 2025, Krajowe profile dotyczące nowotworów, OECD, Publishing, Paryż, <https://doi.org/10.1787/dbc6b1f7-pl>.

⁵ Johansson T, Vinther Larsen S, Bui M, Ek WE, Karlsson T, Johansson Å. Population-based cohort study of oral contraceptive use and risk of depression. *Epidemiol Psychiatr Sci.* 2023 Jun 12;32:e39. doi: 10.1017/S2045796023000525.

⁶ Keenan L, Kerr T, Duane M, Van Gundy K. Systematic Review of Hormonal Contraception and Risk of Venous Thrombosis. *Linacre Q.* 2018 Nov;85(4):470-477. doi: 10.1177/0024363918816683.

ostrzegali, że zauważonej wówczas tendencji spadkowej nie da się zatrzymać. Obecnie wskaźnik dzietności w Polsce jest najniższy w Europie i czwarty od końca na świecie. Nie ma zastępowalności pokoleń – wskaźnik ów musiałby osiągnąć poziom 2,1 dziecka na statystyczną kobietę. Tymczasem wynosi on 1,1. W tej sytuacji promowanie postaw i działań antykoncepcyjnych jest w najwyższym stopniu szkodliwe społecznie, także pod względem ekonomicznym.

Przyjęty w Polsce model umowy społecznej, w której pracujący utrzymują niepracujących (dzieci, emerytów i osoby niezdolne do pracy z różnych powodów) od dawna był krytykowany jako nieefektywny, ale nikt nie miał pomysłu ani siły politycznej, by go zmienić na rozwiązanie bardziej efektywne ekonomicznie. Poziom deficytu składek skłania rządzących do prób podnoszenia wieku emerytalnego, co spotyka się ze sprzeciwem społeczeństwa. Faktem jest, że wobec braku dzieci, które za kilkanaście lat będą pracować na utrzymanie starszych, ci ostatni zostaną bez środków do życia. Nie można wykluczyć dążenia środowiska liberalnego, wzorem innych krajów, do legalizacji eutanazji.

Ocena etyczna

Zarówno medyczna jak i społeczna perspektywa wyznaczają kierunek oceny bioetycznej, dla której podstawową zasadą formalną jest godność osoby ludzkiej, a w przypadku omawianego dokumentu także dobro wspólne społeczeństwa. Proponowana ustawa, jakkolwiek odpowiada pragnieniu wygody, w istocie sprzeciwia się naturze i godności człowieka, tak w zakresie obowiązku troski o zdrowie, jak i w wymiarze odpowiedzialności i solidarności społecznej. Ponadto fakt, że hormonalne środki antykoncepcyjne oraz wkładki domaciczne, mające podlegać refundacji, wykazują złożony mechanizm działania, który nie wyklucza ingerencji w początek życia ludzkiego, rodzi kolejne poważne problemy etyczne. Nie wiadomo także, czy projekt ten nie będzie obejmował tzw. tabletek „dzień po”, które kwalifikowane są jako środki antykoncepcyjne. Poza szkodliwym wpływem na zdrowie kobiety mogą one prowadzić do pozbawienia życia dziecka na początkowym etapie jego rozwoju. Zespół Ekspertów KEP ds. Bioetycznych ocenia procedowany w Sejmie projekt jako jednoznacznie szkodliwy i nieetyczny, i wzywa wszystkich, którym bliska jest troska o dobro Polski i Polaków, do jego odrzucenia.

W imieniu Zespołu Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych

Bp Józef Wróbel SCJ

Warszawa, 16 marca 2026 r.